

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

д.и.и. профессор Хушвахтзода Қ.Х.

09 2022 с.

ХУЛОСАИ

чаласаи Шурои олимони факултети

молиявию иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсияи Сафаров Абдумалик Абдусатторович дар мавзуи «Чанбаҳои назариявӣ ва амалии баланд бардоштани нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ, аз рӯи ихтисоси 08.00.13- Иқтисодиёти ҷаҳонӣ пешниҳод карда шудааст, дар кафедраи иқтисодиёти ҷаҳонии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба анҷом расонида шудааст.

Сафаров Абдумалик Абдусатторович солҳои 2018-2021 ба ҳайси унвонҷӯ дар шӯбаи аспирантураи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таҳсил намудааст.

Тибқи қарори Шурои олимони факултети молиявию иқтисодии ДМТ аз 01-уми феввали соли 2020 суратмаҷлиси №2 диссертатсияи унвонҷӯ Сафаров А.А. дар мавзуи «Чанбаҳои назариявӣ ва амалии баланд бардоштани нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон» зери роҳбарии н.и.и., дотсент Саидмуродова М.А. тасдиқ карда шудааст.

Мавзуи диссертатсионии Сафаров Абдумалик Абдусатторович дар чаласаи кафедраи иқтисодиёти ҷаҳонии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 14-уми майи соли 2022, суратмаҷлиси №10 муҳокима гардидааст.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсияи илмӣ дар мавзуи «Ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии баланд бардоштани нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон» чунин хулосаҳо бароварда шуд:

Мақсади тадқиқоти мазкур аз муайян сохтани моҳияти сармоягузори мустақими хориҷӣ ва мақому нақши он дар соҳаи ҳалли масъалаҳои афзалиятноки инкишофи иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат аст.

Вазифаҳои тадқиқот. Дар роҳи расидан ба ин ҳадаф зарурати баррасии масъалаҳои зерин дар назар дошта мешавад:

- таҳлили интиқодии назарияҳои сармоягузори хориҷӣ, робитаи мутақобили онҳо бо амалияи ҷалби сармояи хориҷӣ, хосияти тамоюлоту тағйирпазирии динамика ва сохтори СМХ;

- таснифи шаклҳои сармоягузори хориҷӣ дар асоси меъёрҳои дар амалияи ҷаҳонӣ маъмул, муайян сохтани аҳамияти афзалиятноки шаклҳои мухталифи сармоягузорӣ дар сохтори сармояи хориҷии андӯхташуда;

- арзёбии таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ оид ба ташкили фаъолияти минтақаҳои озоди иқтисодӣ (МОИ), паркҳои инноватсионӣ технологияи ҷалби сармоягузори хориҷӣ ва муайян намудани имкониятҳои истифодаи он дар шароити махсусу мушаххаси Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- таҳлили комплекси сармоягузориҳои хориҷии андӯхташуда, мулоҳизаҳои оид ба арзёбии дараҷаи таъсиррасонии онҳо ба динамикаи нишондиҳандаҳои макроиқтисодии инкишофи ҷумҳурӣ;

- тавсифу шарҳи вазъи мавҷудаи фазои сармоягузорӣ ва ниҳоду омилҳои, ки ба нияти ҷалби сармояи хориҷӣ монеъ мешаванд;

- таҳлилу муайян сохтани принципҳои асосӣ, самтҳои афзалиятноки сиёсати сармоягузорӣ ва роҳҳои татбиқи онҳо;

- таҳқиқи омилу воситаҳои меъёрию ҳуқуқӣ, молиявӣ ва ташкилии танзими раванди сармоягузорӣ, ошкор кардани роҳҳои баланд бардоштани нақши онҳо баҳри ҳавасмандгардонии талаботу фаъолгардонии сармоягузорию инфрасохтори истеҳсолӣ, рақамӣ ва сабз;

- таҳияи тадбирҳои дахлдор оид ба муносибтар сохтани (оптимизатсияи) механизми танзим ва такмили раванди сармоягузорӣ.

Объекти тадқиқоти диссертатсионӣ – иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун субъекти ҷалбкунандаи СМХ, баланд бардоштани нақши он дар соҳаи он ва ноил шудан ба ҳалли ҳадафҳои афзалиятноки инкишофи иҷтимоӣ-иқтисодии кишвар.

Мавзӯи тадқиқот муносибатҳои иқтисодие мебошанд, ки дар раванди ҷалби сармоя ба иқтисоди миллӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон, ниҳодҳои ҳаҷагидорӣ он ва мамлакатҳои алоҳида ё гурӯҳи мамлакатҳо, созмонҳои байналмилалӣ ва дигар шарикони хориҷӣ сурат дода мешаванд.

Фарзияи тадқиқот. Коркарди муқаррароти методӣ ва тавсияҳои амалӣ оиди таъсиси иқлими мусоиди сармоягузорӣ дар кишвар ва ҷалби сармоягузорию мустақими хориҷӣ, ки омили муҳими тараққиёти иқтисодӣ миллӣ баромад мекунанд, ва рушди ҳамгирии иқтисодӣ кишварро таъмин менамоянд.

Асосҳои назариявии тадқиқотро асарҳои илмӣ олимони иқтисоддон, олимони хориҷию ватанӣ оид ба масъалаҳои ҷалби сармоягузорию мустақими хориҷӣ дар кишвар, инчунин, натиҷаҳои таҳлилҳои мушаххаси муаллиф оиди баррасии проблемаи таҳлилшуда ташкил менамоянд.

Асосҳои методологии тадқиқотро усулҳои тадқиқоти назариявӣ, ҳисобҳои таҳлилӣ, таҳлили муқоисавӣ, монографӣ, таҳлилий-омилӣ, ва гурӯҳбандии омӯрӣ ташкил медиҳанд. Усулҳои мазкур барои расидан

ба мақсадҳои дар дар кори илмӣ гузошташуда ва коркарди пешниҳодҳои мушаххаси илмӣ мусоидат менамоянд.

Сарчашмаи маълумот. Сарчашмаи иттилоотии кори диссертатсиониро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба фаъолияти сармоягузорӣ, барномаҳои бехтаргардонии фазои сармоягузорӣ, маҷмуаҳои оморӣ Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил медиҳанд.

Пойгоҳи тадқиқотро маълумотҳои Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботҳои Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, сомонаҳои расмӣ Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, кумитаҳои Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иқтисод ва молия, Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, институтҳои байналхалқии молиявии бонуфуз ва марказҳои хориҷии тадқиқотӣ, таҳлилу хулосаҳои институтҳои давлатӣ ва мақолаҳои олимони ватаниву хориҷӣ оид ба ҷалб танзими сармоягузориҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ оид ба сармоягузориҳои хориҷӣ ва механизмҳои таъсиррасонандаи он ба иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил медиҳанд.

Навгони илмӣ тадқиқот аз он иборат аст, ки муҳаққик дар асоси таҳлили вазъи муосир ва дурнамои ҷалби СМХ ба иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон бори нахуст таҳқиқи системавии нақши онҳоро дар рушди иқтисоди миллӣ ба анҷом расонида, омилҳоеро, ки ба нияти ҷалби сармояи хориҷӣ монеъ мешаванд ва фазои сармоягузори

ҷумхуриро ҳалалдор месозанд муқаррар намуда, роҳҳои бартараф сохтани онҳоро пешниҳод кардааст.

Ба натиҷаҳои муҳимтарини ин таҳқиқот, ки нағзони илмӣ дошта, барои ҳимоя пешниҳод шудаанд, тааллуқ доранд:

- мурағтаб сохтани назарияҳои сармоягузориҳои хориҷӣ, робитаи мутақобилаи онҳо бо амалияи ҷалби СМХ ба иқтисоди миллӣ;

- таҳлили муқоисавии таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ дар соҳаи бунёду фаъолияти минтақаҳои озоди иқтисодӣ (МОИ), парқҳои инноватсионӣ технология ва истифодаи онҳо ба манфиати ҷалби сармояи хориҷӣ ва ҳамгироии фаъолияти илмӣ техникаӣ ва хоҷагидорӣ;

- арзёбии дараҷаи таъсиррасонии сармоягузориҳои муваққим хориҷии андӯхташуда ба динамикаи нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодии ҷумҳурӣ;

- арзёбии ҳамаҷонибаи фазои сармоягузориҳои мамлакат дар асоси метод ва нишондиҳандаҳои қиёсии дар илми иқтисод ва таҷрибаи ҷаҳонӣ маъмул;

- таҳлили ҳамаҷонибаи сиёсати муосири сармоягузорӣ, муайян сохтани ҷиҳатҳои муваққим манфии он, роҳҳои тақмили механизми танзими раванди сармоягузорӣ ва унсурҳои воситаҳои он;

- пешниҳоди варианти мувофиқтари оптималии тақсими маблағҳои ҷалбшуда байни соҳаҳои минтақаҳои мамлакат.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии тадқиқот дар 9 қори илмӣ дар ҳаҷми умумии 3,8 ҷ.ҷ., аз ҷумла дар 6 мақола (3 муаллифӣ), ки дар маҷаллаҳои тавсиянамудаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидаанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Сохтори диссертатсия бо тарзи аз муҷаррад ба мушаххас таҳия шуда, ба мақсаду вазифаҳои тадқиқот

вобаста мебошад ва муқаддима, се боби фарогири бандҳо, хулоса ва феҳристи адабиёти истифодашударо дар бар мегирад.

РҶҲАТИ МАҚОЛАҲОИ ЧОПШУДА АЗ РҶИ МАВЗУЪ:

А) Мақолаҳое, ки дар нашрияҳои эътирофгардидаи ҚОА чоп шудаанд:

[1-М] Сафаров, А.А. Ҷанбаҳои назариявии ташаккули сармоягузорӣ ҳамчун омили рушди иқтисодӣ [Матн] / А.А. Сафаров // Паёми ДМТ.– Душанбе.-2018, №1. С. 26-29. ISSN 2413 – 5151.

[2-М] Сафаров, А.А. Баъзе масъалаҳои назариявии омӯзиши афзоиши сармоягузори мустақими хориҷӣ [Матн] / А.А. Сафаров // Паёми ДМТ. – Душанбе.-2019, №10, С. 125-129. ISSN 2413 – 5151.

[3-М] Сафаров, А.А. Таҳлили афзоиши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар Тоҷикистон [Матн] / А.А. Сафаров // Паёми ДМТ. – Душанбе. – 2019, №10/1. С. 212-218. ISSN 2413 – 5151.

[4-М] Сафаров, А.А. Таҳлили омилҳои ба раванди ҷалби сармояи мустақими хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсиркунанда [Матн] / А.А. Сафаров, М.С. Содиқов // Паёми Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон. – Душанбе. - 2020. -№2.- С. 68-76 / ISSN2663 - 0389.

[5-М] Сафаров, А.А. Таҷрибаи ҷаҳонӣ дар ташаккул ва рушди сармоягузори мустақими хориҷӣ. [Матн] / А.А. Сафаров, М.С. Содиқов А. Саров // Паёми ДМТ – Душанбе.– 2020.- №9. С. 67-72. / ISSN 2413 – 5151.

[6-М] Сафаров, А.А. Баъзе ҷанбаҳои назариявии ташаккули афзоиши сармояи хориҷӣ. [Матн] / А.А. Сафаров, М.А. Саидмуродова // Паёми ДМТ. – Душанбе.– 2021, №6.-С. 20-26. ISSN 2413 – 5151.

Б) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо чоп шудаанд:

[7-М] Сафаров, А.А. Самтҳои афзалиятнок ва роҳҳои беҳтар намудани сармоягузори мустақими хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / А.А. Сафаров // Маводи Конференсияи илмӣ-назариявии

устодону омӯзгорони ДДМИТ баҳшида ба «Бист соли омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» (2020-2040). (13-18 апрели соли 2020). Душанбе.- 2020.- С.204-206.

[8-М] Сафаров, А.А. Такмили механизми ҷалби сармоя ба иқтисодиёт. [Матн] / А.А. Сафаров // Маводи Конференсияи байналмилалии илмӣ-амалии «Тоҷикистон дар низоми муносири муносибатҳои байналмилалии молиявӣ ва қарзӣ» (26 ноябри 2021). – Душанбе.-2021.- С.543-546.

[9-М] Иброҳимзода, И.Р. Нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар таъмини рушди иқтисоди кишвар [Матн] / И.Р. Иброҳимзода, А. Сафаров // Маводи Конференсияи илмӣ-амалии «Татбиқи ҳадафҳои рушди устувор: таҷрибаи хориҷӣ ва ватанӣ». (13 октябри соли 2020). – Душанбе.- 2020. С. 36-40.

Қарори Шурои олимон:

1. Диссертатсияи Сафаров А.А. дар мавзуи «Ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии баланд бардоштани нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.13 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ пешниҳод гардидааст, ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

2. Пешниҳод карда мешавад, ки диссертатсияи Сафаров А.А. дар мавзуи «Ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии баланд бардоштани нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба шакли «Нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон» ивази ном карда шавад.

3. Таҳқиқоти диссертатсионии Сафаров А.А. дар мавзуи «Нақши сармоягузори мустақими хориҷӣ дар инкишофи иқтисодиёти Ҷумҳурии

